

Szakpolitikai háttér

A nők elleni erőszak megszüntetéséről szóló ENSZ-nyilatkozat (1993) szerint a nők elleni erőszak (NEE) „bármely olyan, a nőket nemük miatt érő erőszakos tett, mely testi, szexuális vagy lelki sérülést, kárt vagy sérelmet okoz vagy okozhat nőknek”. A nők elleni erőszak minden formája súlyosan megsérti, csorbítja vagy érvényteleníti a nők emberi jogait, pontosabban, az élethez, a biztonsághoz, a szabadsághoz, a méltósághoz, a testi és érzelmi sérthetlenséghez való alapjogok gyakorlását, ezért a kormányok nem hagyhatják figyelmen kívül.

Az Európai Unió Tanácsa három sorozat tanácsi következtetést fogadott el:

- A Tanács 2010-ben hangsúlyozta annak szükségességét, hogy megerősítsék az adatgyűjtést a nők és lányok elleni erőszak előfordulására vonatkozóan.
- A Tanács 2012-ben felszólította a tagállamokat, hogy „gondoskodjanak arról, hogy az erőszakáldozatokat segítő szolgáltatások megfelelően el legyenek látva, és alkalmazzák a nemek közötti egyenlőség elvét”, és felhívta/kérte a Bizottságot, hogy mérlegelje további jogi eszközök alkalmazását, és dolgozzon ki európai stratégiát a nemi alapú erőszak ellen.
- A Tanács 2014-ben arra szólította fel a tagállamokat, hogy találjanak megoldást a rendőrségi bejelentések alacsony számára azzal, hogy megkönnyítik a szolgáltatásokhoz való hozzáférést, és megfelelő, fenntartható finanszírozást alakítanak ki a nemi alapú erőszak és a női nemiszervcsonkítás elleni fellépéshez.

A bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályokról szóló irányelv (2012/29/EU irányelv)

- Elismeri, hogy a nők elleni erőszak nemi alapú erőszak, és hangsúlyozza a szakszolgáltatások szükségességét az áldozatok kiszolgáltatott csoportjai, például a szexuális erőszakot elszenvedett nők számára.

Az európai védelmi határozatról szóló irányelv a közigazgatási, polgári és büntetőjog területén

- Biztosítja, hogy bármely uniós tagállam területén kibocsátott távollattartási végzést az EU egész területén elismerjék. A családon belül erőszakot elszenvedő nők védve vannak az elkövetőtől, bárhová utaznak vagy költöznek az EU-n belül.

A polgári ügyekben hozott védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről szóló 606/2013/ EU rendelet.

Az Európai Bizottság:

- A Daphné III és a PROGRESS program keretében számos európai projektet finanszírozott a nőkkel szembeni erőszak megszüntetése érdekében, és ezt tovább fogja folytatni a Jogok, egyenlőség és polgárság program révén, amelyet a Jogérvényesülés program alá tartozó alapok egészítenek ki.
- A Bizottság nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégiájának (2010–2015) kiemelt területe a méltóság, sérthetlenség és a nemi alapú erőszak megszüntetése.
- A Bizottság 2013-ban politikai közleményt adott ki a női nemiszervcsonkítás eltörléséről, amely számos intézkedést sorolt fel, és konkrét lépések megtételére szólította fel tagállamokat.

A pekingi cselekvési platform stratégiai célkitűzései és az uniós mutatók

- D.1.** Integrált intézkedések a nők elleni erőszak megelőzésére és megszüntetésére.
- D.2.** A nők elleni erőszak okainak és következményeinek, valamint a megelőző intézkedések hatékonyságának tanulmányozása.
- D.3.** A nőkereskedelem megszüntetése és a prostitúció és emberkereskedelem miatt erőszakot elszenvedett áldozatok segítése.

Az EU a 2002-es spanyol és dán elnökség, valamint a 2004-es ír elnökség javaslata nyomán jóváhagyott egy sor mutatót ezen a területen. A ciprusi elnökség 2012-ben felülvizsgálta az áldozatok támogatására vonatkozó mutatót. Ezen a területen jelenleg 10 mutató van, amelyek főként a nőkkel szemben elkövetett, családon belüli és/vagy párkapcsolati erőszakot mérik, valamint a munkahelyi szexuális zaklatást.

A „Nők és férfiak az EU-ban – tények és szám adatok” elnevezésű adatbázis, melyet a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete állított össze, friss adatokkal és információval szolgál a fentebb említett mutatókkal kapcsolatban. Az adatbázis itt érhető el: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

Az uniós adatok tanulságai

A nemi alapú erőszak egyre inkább kiemelten fontos terület a tagállamokban

A pekingi cselekvési platform utolsó, az uniót lefedő, átfogó vizsgálata óta a tagállamok jelentős előrehaladást értek el ezen a területen: új jogszabályokat fogadtak el, új intézkedéseket dolgoztak ki és léptettek érvénybe az erőszak különböző formáival szemben. Számos tagállam tett lépéseket arra, hogy bevezesse a büntetőjogba a nemi alapú, családon belüli és párkapcsolati erőszak fogalmát.

Az utóbbi öt évben egyértelmű uniós konszenzus alakult ki arról, hogy a nők elleni erőszak megszüntetéséhez nemzeti cselekvési tervet kell elfogadni és érvénybe léptetni az egyes tagállamokban, amit többségük meg is tett. A nemzeti tervek és stratégiák többsége a családon belüli erőszak felszámolására vonatkozik, és kitér olyan formáira is, mint a fizikai, szexuális, pszichológiai erőszak, a fenyegető zaklatás, a női nemiszervcsonkítás, a nőgyilkosság és a munkahelyi szexuális zaklatás.

Az erőszakot elszennvedő nők számára nincs elégséges szakszerű ellátás

A nőket támogató szolgáltatások nemcsak az egyes nőknek nyújtanak támogatást, hanem döntő szerepet játszanak a figyelemfelhívásban, tudatosításban és a társadalmi attitűdök megváltoztatásában is. 2012-ben 17 tagállam biztosított országos segélyvonalat nőknek, és 25 tagállam működtetett menhelyeket kifejezetten nők számára.

2012 és 2013 között pozitív változásokat lehetett megfigyelni, mivel az EU területén újabb menhelyek nyíltak. Ugyanakkor a CEDAW szinte valamennyi jelentése arra hívta fel a figyelmet,

hogy a nőknek szóló szakszolgáltatásokra szánt források csökkentek, elégtelenek vagy fenntarthatatlanok. A nőknek szóló magas színvonalú, fenntartható szolgáltatásokhoz jelenleg nincs meg a finanszírozás az EU egész területén, noha rendkívül nagy szükség van rá.

Az egészségügyi ellátórendszer egyre nagyobb jelentőséget tulajdonít a nők elleni erőszaknak

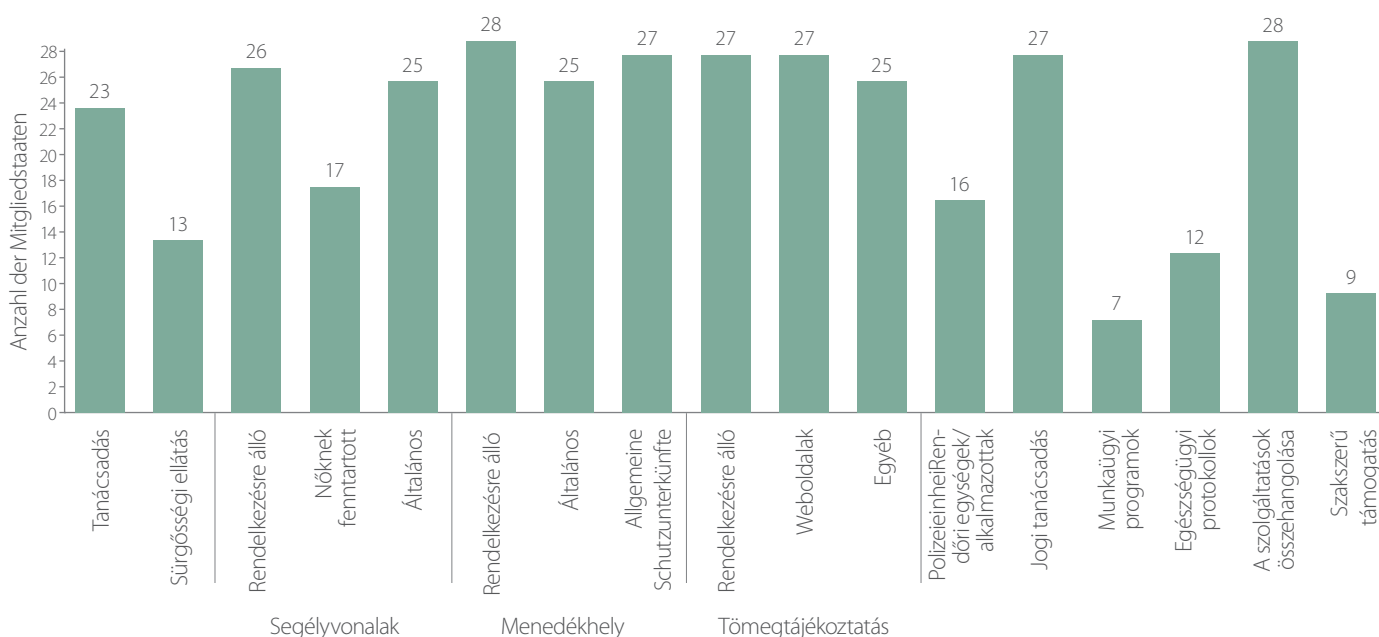
Az utóbbi öt évben az EU-ban egyre szélesebb körben vált elfogadottá, hogy az egészségügy területén is szükséges megszervezni a nők elleni erőszakra adandó válaszleépéseket, amit az Alapjogi Ügynökség (FRA) felmérése is megerősített, amely kimutatta, hogy az erőszakutól nők többsége először az egészségügyi ellátórendszerhez fordul segítségért. A képzés biztosítása mellett kulcsfontosságú az egészségügyi ágazat számára a továbbtanulási módját is tartalmazó irányelvek és protokollok kidolgozása. Ahhoz, hogy az áldozatokat tovább lehessen utalni, feltétlenül szükséges fenntartható szolgáltatóközpontok működtetése az erőszakutól nők számára. Jelenleg csak 12 tagállamban van érvényben ilyen protokoll.

A tagállamok támogatják a nők elleni erőszakra vonatkozó adatok elérhetőségének, minőségének és összehasonlíthatóságának javítását

2000 és 2014 között minden uniós tagállam készített legalább egy felmérést a nők elleni erőszak előfordulásának gyakoriságáról. A nők elleni erőszak különböző formáit tartalmazó közgazdasági adatforrásokat leggyakrabban a rendőrség szolgáltatja, ezután következik az igazságszolgáltatási rendszer (bírói statisztikák) és más ágazatok (egészségügyi, szociális szolgálatok).

Az Alapjogi Ügynökség 2014-ben az EU egészére kiterjedő felmérést jelentetett meg a nők elleni erőszak gyakoriságáról,

AZ ERŐSZAKTÚLÉLŐ NŐKRE SZAKOSODOTT SZOLGÁLTATÁSOK AZ EU-28-BAN SZOLGÁLTATÁSTÍPUSOK SZERINT, 2012

ami mérföldkövet jelentett a nők elleni erőszak előfordulásának feltérképezésében az unió területén. A felmérés szerint az EU-ban élő nők egyharmada tapasztalta a fizikai és/vagy szexuális erőszak valamilyen formáját 15 éves kora óta, ami 62 millió nőt jelent. 10 nőből egyet ért a szexuális erőszak valamilyen formája, és 20-ból egy szenvedett el nemi erőszakot 15 éves kora után.

Javul az elkövetőknek szóló programok ismertsége

Az Isztambuli Egyezmény (16. cikk) előírja a nők elleni erőszakot elkövetőknek szóló programok létrehozását azzal a céllal, hogy erőszakmentes viselkedésre tanítsák őket a társas kapcsolatokban, és ezzel megelőzzék a további erőszakot és változtassanak az erőszakos magatartásmintákon. A tagállamok

többségében létezik elkövetőknek szóló program, amely többnyire a pszichológiai és pszichiátriai kezelést, tanácsadást és terápiát helyezi a középpontba.

Szélesebb körben elérhető a szakembereknek szóló képzés

Az áldozatok hatékony támogatásához és a meglévő intézkedések érvényesítéséhez a nők elleni erőszak fogalmait be kell építeni a szakemberek alapképzésébe, valamint világos szakpolitikákat és irányelveket kell kidolgozni a szakemberek részére. Bár a tagállamok többsége elismerte a képzés fontosságát, csak egy kis részük finanszíroz rendszeres képzést ezen a területen. A képzés jelentős részét civilszervezetek végzik, amelyek munkájukhoz gyakran nem kapnak finanszírozást.

Az EIGE jó gyakorlatokról készült kutatásának megállapításai

Képzés a családon belüli erőszak témájában a luxemburgi rendőrség új tagjai számára – Luxemburgi Nagyhercegség

2003-ban Luxemburg törvényt fogadott el a családon belüli erőszakról, melynek rendelkezései lehetővé teszik az erőszakot elkövető eltávolítását a családi otthonból. A törvény létrehozta az Erőszak ellen fellépő szakemberek együttműködési bizottságát, amely összefogja a terület minden érintettjét (minisztériumok, bíróságok, rendőrség és családon belüli erőszakkal foglalkozó civilszervezetek). Következő lépésként a civilszervezetek és a luxemburgi rendőrség kidolgozott egy szakszerű képzési modult az új rendőrök számára, amely beépült az alapképzésükbe, és amelyet különböző eszközök formájában megkaptak a már alkalmazásban álló rendőrök is továbbképzésük részeként: irányelveket kaptak az ügyészségnek szóló jelentés megírásához, valamint tájékoztató kártyákat az áldozatok és az elkövetők számára. 2004-ben 36 héten át tartottak képzéseket 20-30 fős csoportoknak (összesen 1000 rendőrnek). Azóta évente 60 rendőr kap rendszeres továbbképzést.

Az CAADA képzése független tanácsadóknak a családon belüli erőszak témájában (IDVA) – Egyesült Királyság

A CAADA (Összehangolt fellépés a családon belüli bántalmazás ellen) nemzeti jótékonyági szervezet kidolgozott egy olyan képzést, amely szakmai képeztést kínál független tanácsadóknak a családon belüli erőszak témájában (IDVA), akik a legveszélyeztetettebb áldozatokkal foglalkoznak. A képeztést jóváhagyta a brit belügyminisztérium, és hármas szintre akkreditálta a felnőttoktatást szorgalmazó Open College Network (OCN). 2005 óta a CAADA több mint 1700 független tanácsadót (IDVA) képzett ki, olyan készségeket tanítva meg a szakembereknek, amelyekkel elérhetik, hogy a családon belüli erőszak áldozatai és azok gyermekei nagyobb biztonságban legyenek. A képzés 14 napos, öt tanítási blokkból áll, és lehetőséget nyújt a szakembereknek, hogy elsajátítsák a legfontosabb „IDVA-eszközöket”, ezek a motivációs interjú vezetése, a változás szakaszainak figyelembevétele, az aktív hallgatás, az asszertivitás, a tárgyalástechnika és a pozitív megerősítés és a prozociális mintanyújtás. A CAADA 2012-es jelentésében, amely a „Nagyobb biztonságban” címet viseli, a 2500 elemzett eset 63%-ában állítja azt az áldozat, hogy a bántalmazás abbamaradt a független tanácsadó (IDVA) közbelépése után, és az áldozatok 71%-a érezte magát utána nagyobb biztonságban. A legjelentősebb csökkenés a szexuális bántalmazás eseteiben történt. Az áldozatok arról is beszámoltak, hogy a független tanácsadó munkájának köszönhetően általános állapotuk javult: 69% az életminőség javulásáról számolt be, 77% pedig azt mondta, nagyobb bizalommal fog támogatásért fordulni a jövőben.

ELŐRELÉPÉSEK ÉS NEHÉZSÉGEK A D. TERÜLETEN: A NŐK ELLENI ERŐSZAK

ELŐRELÉPÉSEK	NEHÉZSÉGEK
<ul style="list-style-type: none">Az utóbbi években nőtt a nők elleni erőszak láthatósága.A nők elleni erőszakkal kapcsolatban új kutatásokra és adatgyűjtésekre került sor.A tagállamok intézkedéseket tettek a nők elleni erőszak leküzdését szolgáló jogszabályi és intézményi keret megerősítésére.A nők elleni erőszakkal szemben fellépő intézkedésekre és programokra lehet építeni a jövőben és továbbfejleszteni őket azzal a céllal, hogy a minimumkövetelmények megvalósuljanak az EU egész területén.	<ul style="list-style-type: none">A nők elleni erőszak rendkívül elterjedt és összetett jelenség: a leküzdéséhez komoly politikai akarat és finanszírozás kell.A CEDAW jelentései arról számoltak be, hogy a nőknek szóló szakszerű szolgáltatásokra szánt források csökkentek.Az erőszakot elszenvedő nők számára még mindig nincs elégséges szakszerű ellátás.

Az EU további teendői

- Biztosítani kell, hogy jelentős politikai akarat és finanszírozás támogassa a nők elleni erőszak leküzdésére irányuló intézkedések és programok folytatását és továbbfejlesztését oly módon, hogy minden tagállamban biztosítva legyen minimumkövetelmények megvalósulása az erőszakáldozatok támogatásában.
- A megfelelő minőségű előfordulási és közigazgatási adatok gyűjtése elengedhetetlen a nők elleni erőszakkal kapcsolatos folyamatok nyomon követéséhez és megvalósulásához.
- A nők elleni erőszak közvetlen formáinak vizsgálatakor figyelembe kell venni azokat a normákat, attitűdöket és előítéleteket (amelyek az erőszak közvetett megjelenési formáit eredményezik), amelyek hozzájárulnak a nők elleni erőszakhoz és általában véve a nemek közötti egyenlőtlenséghez.
- A nők elleni erőszak leküzdése a férfiak bevonása és részvétele nélkül nem lehet eredményes. A nemi alapú erőszak alapját a patriarchális kultúra, a hegemon maszkulinitás konstrukciói és a társadalmi nemi szerepek normái képezik, ezért megszüntetéséhez szükséges a férfiak részvétele, valamint a patriarchális struktúrák és a hegemon maszkulinitások kritikus megközelítése.

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE)

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE) az EU tudásközpontja a nemek közötti egyenlőség témájában. Az EIGE támogatja a politikai döntéshozókat és minden fontosabb intézményt, melyek erőfeszítéseket tesznek azért, hogy minden európai számára és azon túl is valósággá váljon a nők és férfiak közötti egyenlőség. Rendeletkezésekre bocsátja speciális szakértését, valamint megbízható, összehasonlítható adatait a nemek közötti egyenlőség terén Európában.

További információk: <http://eige.europa.eu>

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetének Információs és Dokumentációs Központja (RDC) egy innovatív, gyakorlati segédeszköz, mely segít megtalálni a legfontosabb forrásokat a nemek közötti egyenlőség témájában, megkönnyíti az ismeretek megosztását azok között, akiket érdekel a nemek közötti egyenlőség szakpolitikája és gyakorlata, és online teret nyújt a véleménycserére és vitára.

További információk: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kapcsolat:

European Institute for Gender Equality
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITVÁNIA
Tel. +370 5 215 7444, Tel. +370 5 215 7400

facebook.com/eige.europa.eu

twitter.com/eurogender

youtube.com/eurogender

<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9493-279-2

doi:10.2839/40396

MH-04-15-022-HU-N